

BROEDVOGELS IN HET NOORDELIJKE DEEL VAN HET BEEKBERGERWOUDE IN 2014

Gerrian Tacoma

Sinds 1993 voert onze vogelwerkgroep een broedvogelinventarisatie uit in een deel van het voormalige Beekbergerwoud (Het Woud). Dit gedeelte ligt in een hoek ten westen van de A50 en ten noorden van de Woudweg. Op verzoek van Natuurmonumenten hebben we in 2014 naast de reguliere inventarisatie ook het noordelijke deel van het Beekbergerwoud onderzocht. Dit gebeurde in het kader van de Kwaliteitstoets die Natuurmonumenten iedere zes jaar uitvoert in alle gebieden. De toets heeft als doel het evalueren en zonodig bijsturen van het beheer. Daarnaast is het een verplichting die voortvloeit uit de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL) waarmee dit beheer gefinancierd wordt. Om de langjarige reeks inventarisaties niet te beïnvloeden hebben wij ervoor gekozen om dit deel niet toe te voegen aan het bestaande plot, maar het apart te inventariseren.

Ontwikkelingen in het gebied

Het noordelijke deel van het Beekbergerwoud was tot 2012 niet toegankelijk voor publiek. In het najaar van 2012 ging het hele Beekbergerwoud grondig op de schop. Er werd grond afgegraven en er werden nieuwe paden aangelegd. Sinds het voorjaar van 2013 kan het publiek vanaf de Traandijk via één enkel pad het Beekbergerwoud in. Het grootste deel van het gebied dat erbij getrokken is, bestaat uit grasland, nieuw aangeplante struwelen en poeltjes en is niet toegankelijk voor het publiek.

In 2013 was het nog een kale vlakte waar pioniervogels als kleine plevier en witte kwikstaart het goed naar hun zin hadden. Er is toen geen inventarisatie uitgevoerd, maar tijdens een voorbereiden van een wandeling voor een publieksexkursie werd wel een nest van de kleine plevier ontdekt.

In één jaar blijkt er veel te kunnen veranderen. In 2014 waren de meeste delen die vorig jaar nog kaal waren bedekt met een stevige grasmatten. De struikjes waren voor een groot deel wel aangeslagen, maar ze waren nog te klein om echt te kunnen spreken van struweel. Het meest noordelijke gedeelte tegen de A50 aan was een groot deel van het broedseizoen zeer nat en daardoor erg in trek bij watervogels.

Werkwijze BMP

Tellers waren Annelies van Hattem, Rob Versteeg en Gerrian Tacoma. Het gebied is geïnventariseerd volgens het Broedvogel Monitoring Project Bijzondere soorten (BMP-B). Hierbij liepen de tellers een ronde door het gebied. Zij noteerden de territoriumindicerende waarnemingen van een aantal vogelsoorten op een veldkaart schaal 1:4000. Territoriumindicerende waarnemingen verschillen per vogelsoort. Behalve om zingende of baltsende mannetjes kan het ook gaan om paartjes, vogels met voer of nestmateriaal, nestvondsten en jonge vogels.

We hebben vijf telrondes gelopen, allemaal rond zonsopkomst. In tabel 1 staat een overzicht van de bezoekdata en -tijden.

Tabel 1 Bezoekdata en -tijden

datum	tijd (aantal minuten)
2 april	6.40 – 8.30 (110)
23 april	5.45 – 7.55 (130)
14 mei	5.15 – 6.45 (90)
4 juni	4.50 – 6.40 (110)
25 juni	4.45 – 6.45 (120)

Omdat er door de week veel geluidsoverlast is van de A50, plannen we de tellingen van onze reguliere BMP bij voorkeur op zondag. Deze BMP óók op zondag tellen, zou wel een heel grote aanslag op de rust in het weekend betekenen. Daarom hebben we besloten deze BMP op woensdag te plannen en het verkeerslawaaï op de koop toe te nemen.

De start van de telrondes was steeds bij de Elsbosweg net voor het viaduct over de A50. We liepen de ronde afwisselend linksom en rechtsom om niet steeds op ongeveer hetzelfde tijdstip op dezelfde plaats te zijn.

Alle waarnemingen zijn overgezet op digitale kaarten via de website van Sovon, voor iedere soort één. Daarna zijn de waarnemingen automatisch geclusterd tot territoria. Na het clusteren hebben we alle territoria kritisch bekeken aan de hand van de criteria uit de BMP-handleiding van Sovon (Van Dijk, 2011) om eventuele invoerfouten er uit te halen.

Resultaten

Tijdens de telrondes namen we opvallend weinig vogels waar, zowel van de doelsoorten als van de gewone soorten. Wel aanwezig, maar niet geteld omdat ze niet onder BMP-B vallen: blauwe reiger, ooievaar, wilde eend, meerkoet, holenduif, houtduif, witte kwikstaart, winterkoning, heggemus, roodborst, merel, zanglijster, grasmus, tuinfluiter, zwartkop, tiftjaf, ekster, zwarte kraai en vink.

Van de SNL-soorten was de watersnip de enige soort die we eenmaal gezien hebben. Het aantal waarnemingen was echter te weinig voor het vaststellen van een territorium. In tabel 2 staat een overzicht van waargenomen soorten. Tussen haakjes betekent facultatief voor BMP-B. Van 10 soorten, waaronder 6 BMP-B soorten hebben we één of meer territoria vastgesteld. Deze soorten worden hieronder per ecologische groep besproken.

Tabel 2 Overzicht van waargenomen soorten

	BMP-B	SNL	territorium	ecogroep
dodaars	x		2	watervogels
knobbelzwaan	x		-	watervogels
grauwe gans	x		7	watervogels
canadese gans	x		-	watervogels
nijlgans	x		1	watervogels
slobeend	x		-	watervogels
buizerd	x		1	bosvogels
waterhoen			2	watervogels
kleine plevier	x		1	pioniervogels
kievit	(x)		3	pioniervogels
watersnip	x	x	-	rietvogels
bosrietzanger			2	struweelvogels
kleine karekiet			1	rietvogels
spotvogel	(x)		1	struweelvogels

watervogels

Doordat de meest noordelijke punt van het gebied een groot deel van het broedseizoen onder water stond, was het zeer in trek bij de watervogels. Territoria werden vastgesteld van dodaars, grauwe gans, nijlgans en waterhoen. Knobbelzwaan, Canadese gans en slobeend werden wel waargenomen, maar het aantal waarnemingen was te laag voor het vaststellen van een territorium.

rietvogels

Tijdens de eerste telronde op 2 april zagen we twee watersnippen. Dit waren vermoedelijk doortrekkers. Er waren meerdere plekken waar riet groeide, maar op slechts één van die plekken zat een kleine karekiet te zingen.

pioniervogels

Doordat de meeste kale stukken zijn dichtgegroeid is het Beekbergerwoud veel minder aantrekkelijk geworden voor pioniervogels. In het begin van het broedseizoen hebben we nog meerdere kleine plevieren gezien, maar uiteindelijk wist slechts één paartje zich te vestigen. Er werd één jong waargenomen. Van de kievit werden drie territoria vastgesteld.

struweelvogels

Alleen in de oudere struwelen langs de Traandijk werden struweelvogels waargenomen. Het betrof twee territoria van de bosrietzanger en één van de spotvogel.

bosvogels

De buizerd vertoonde zich pas vanaf half mei, maar gedroeg zich toen zeer territoriaal en alarmeerde hevig als we in de buurt waren. Pas heel laat in het seizoen ontdekten we het nest, waar op dat moment geen jongen op zaten. Mogelijk waren die toen al uitgevlogen.

Discussie

Na de dynamiek van 2013, toen het er net grote ingrepen gedaan waren in het gebied, was 2014 qua broedvogels een tamelijk saai jaar. Voor de pioniervogels was het veel minder interessant geworden, doordat de begroeiing was toegenomen. De struik- en boomlaag was echter nog onvoldoende ontwikkeld om voldoende beschutting te bieden aan broedvogels. Dit ene jaar heeft echter al laten zien dat de ontwikkelingen snel gaan. De verwachting is dan ook dat de broedvogelpopulatie in dit gedeelte van het Beekbergerwoud de komende jaren sterk zal veranderen en dat het binnen enkele jaren wel weer interessant is voor broedvogels.

Gebruikte literatuur

Bijlsma, R.G., 1997, Handleiding veldonderzoek roofvogels, KNNV Uitgeverij, ISBN 90 5011 96 7

Dijk, A.J. van, 2011, Handleiding Broedvogel Monitoring Project, Sovon vogelonderzoek Nederland en CBS

NatuurCompendium 2003 CD-rom Milieu- en Natuurplanbureau, Centraal Bureau voor de Statistiek en Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek

Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels, 2004, Vogelbescherming Nederland, Tirion Natuur en Sovon, ISBN 90 5210 598.7